

*Obavijest****Civilians in National Security Policy and National Security Strategy***

Budimpešta, 26-27. travanj 2002.

Centar za demokratsku kontrolu oružanih snaga iz Ženeve (Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces – DCAF) u suradnji s ATLANTICOM, Centrom za obrambenu politiku, istraživanje i savjetovanje iz Budimpešte organizirali su 26-27. travnja 2002. godine međunarodnu konferenciju posvećenu ulozi civila u definiranju obrambene politike i nacionalne sigurnosti te dostignutog stupnja razvoja civilno-vojnih odnosa u postsocijalističkim europskim zemljama.

Osim domaćina Mađarske, na konferenciji su sudjelovali i predstavnici zemalja tzv. mladih demokracija: Rusije, Ukrajine, Rumunjske, Bugarske, Bosne i Hercegovine, Srbije, Makedonije i Hrvatske te predstavnici iz Sjedinjenih Država, Velike Britanije, sigurnosno-političke organizacije NATO iz Bruxellesa te NATO-va centra za obuku Marshall Centre.

Radikalne promjene u međunarodnoj zajednici nakon pada Berlinskog zida dovele su do redefiniranja pojma tradicionalne sigurnosti, tzv. "hard-security" i jaka oružana sila postupno se, u novom europskom poretku i sigurnosnoj arhitekturi koja se još uvijek uspostavlja na Starom kontinentu, zamjenjuju sa tzv. "soft-security". Pritom uspostava civilno-vojnih odnosa, preobrazba postojećih oružanih snaga, u personalnom i materijalno-tehničkom pogledu, te veća angažiranost civila, kako običnih građana tako i najrazličitijih profesionalnih službi, u kreiranju obrambene, ali i cjelokupne nacionalne strategije dobiva sve više na važnosti. Zapad, koji na najrazličitije načine procjenjuje, rangira i na kraju i nagrađuje, postignut stupanj cjelokupne demokratske tranzicije u postsocijalističkim zemljama istočne, centralne i jugoistočne Europe; tim se pitanjima također posvećuje izrazita pozornost. Stoga je namjera organizatora konferencije u Budimpešti bila okupiti što više predstavnika tranzicijskih zemalja koji se bave najrazličitijim aspektima uspostave civilno-vojnih odnosa i definiranjem nacionalne obrambene strategije tih zemalja, kako bi se u zajedničkoj raspravi pobliže upoznali s postignutim, ali i postojećim problemima i izazovima koje na tom planu u budućnosti još treba rješavati. Nakon dvodnevnog izlaganja i konstruktivnog dijaloga može se zaključiti sljedeće:

Prvo, svaka od postsocijalističkih zemalja u izgradnji civilno-vojnih odnosa u najširem smislu te riječi suočena je s vlastitim problemima koji su svakako rezultat različitog povijesnog naslijeđa, tradicije poimanja i uloge vojne sile u cjelokupnom društvenom razvoju i suvremenih problema s ko-

jima se pojedina zemlja suočava. Stoga i svaka zemlja ima vlastite predodžbe u kojem stupnju i na koji način bi trebalo ići u izgradnju civilno-vojnih odnosa. Povezano s tim, različiti su i zakonski akti te ostale mjere i instrumenti kojima se pokušava izvršiti transformacija društva u tom pravcu.

Drugo, u gotovo većini europskih postsocijalističkih zemalja, proces razvoja civilno-vojnih odnosa započeo je na nagovor i uz stanovit pritisak međunarodne zajednice (prvenstveno sigurnosne organizacije NATO i njezinih instrumenata: Partnerstva za mir, MAP-a, ali i Europske unije i ostalih euroatlantskih organizacija). Unutarnje nestabilnosti (etnički, nacionalni, vjerski problemi, neriješeno pitanje granica sa susjedima, potencijalna regionalna krizna žarišta (Kosovo, Crna Gora, Bosna i Hercegovina) te možda i najvažnije, stanovito zaostajanje u tranzicijskim procesima na gospodarskom, monetarnom planu otežavaju čelnicima oružanih snaga i vladama postsocijalističkih zemalja da provedu u praksi planirane i nužne reforme.

Treće, veće uključenje civila u obrambena i strategijska pitanja pojedine zemlje, ali i prilagodba novim izazovima, zadacima i ciljevima samih pripadnika postojećih oružanih snaga, zahtijeva dodatno efikasno obrazovanje, specijalističku edukaciju i vježbe na obje strane. Pritom je pomoć zemalja razvijenih demokracija Zapada te vojno-sigurnosne organizacije NATO, koja je i sama suočena s redefiniranjem svojih snaga, neophodna.

Četvrto, pitanje civilno-vojnih donosa i stupanj uključenosti civila u izradi nacionalnih obrambenih strategija nisu zadovoljavajuće riješeni niti u postsocijalističkim europskim zemljama koje su primljene u NATO u prvom krugu njegova posthladnoratovskog proširenja, Mađarskoj, Češkoj i Poljskoj.

Međunarodni seminari i konferencije, znanstveni skupovi, workshopovi, sasvim sigurno sami po sebi neće ukloniti postojeće objektivne i subjektivne zapreke bržoj transformaciji oružanih snaga i ojačati civilno-vojne odnose postsocijalističkih zemalja. No uključivanje u zajedničku raspravu o toj važnoj ali vrlo osjetljivoj i složenoj problematici, osim pripadnika oružanih snaga i s njima često povezane i privržene vladajuće političke elite i raznovrsnih profesionalnih civilnih službi, znanstvenika, članova nevladinih udruga, svakako će pridonijeti boljem razumijevanju trenutno postignutih i željenih ciljeva. Jer postojanje civilno-vojnih odnosa bitna je karakteristika svih razvijenih zemalja zapadne demokracije. A tome teže i sve postsocijalističke zemlje centralne, istočne i jugoistočne Europe.

Lidija Čehulić